

NÉPSZABADSÁGONLINE

A kastély, ahol a gróf az albérlő

Fóton a kastélyépület mögötti udvarból, egy üvegezett ajtón át lehet följutni a lakásokhoz. Ma már csak két család él a klasszicista műemlék falai között, így értelemszerűen odalent, a bejáratnál is két csengőt talál a látogató. Az egyikre az van írva, Povázsai. A másikra pedig, hogy Károlyi. Povázsai - tudom meg - a gyermekközpont testnevelő tanára. Károlyi a gróf.

N. Kósa Judit | Népszabadság | 2004. július 10. | nincs komment

Károlyi László tíz éve tért haza. A főtí homlokzatra már visszakerült a családi címer

Népszabadság - Szabó Bernadett

Károlyi László erkélyéről az egykori kastélypark maradványára látni. Focipálya és játszótér van alig pár méternyire a jón oszlopos főbejáratától, a fák közül pedig kisebb-nagyobb épületek sejtlenek át. A gróf a zöld lombok felé mutat: még szerencse - mondja -, hogy sűrűre nőttek az idén, jól takarják a mögöttük magasodó panelépületet. Előbb arra nézek, amerre ő, aztán egy kicsit följebb. A tető alatt, a kastély sarkánál már táskásodik a vakolat, itt is, ott is beázás nyomait látni.

Persze ha jó képzelőereje van az embernek, egész remekül fel tudja idézni, hogyan festett mindez százötven, száz vagy akár hatvan évvel ezelőtt. Ha Pest felől érkezett az utazó, a

kastélyépítő Károlyi István hatszáz holdas parkján vágott keresztül. Különleges park volt ez: a sívó homok helyén telepítették a rendkívüli angolkertet, amely néhány évtizeddel a munka megkezdése után, az 1860-as években már elkápráztatta a látogatókat. A kertművészet méltatói lelkesen számoltak be az erdőben kanyargó útról, a pompás kastélyra kilátást nyújtó tisztásokról, az épület képét visszatükröző tórról, no és a főúri lak közvetlen közelében felépített istállóról, ahol a svájci tehének tőzsomszedságába reggelizőhelyiséget is telepített a XIX. századi lelemény.

Bár a kortársak szerint a park önmagában is eléggé vonzó volt a kirándulók számára, legalább ilyen elismeréssel írták le gróf Károlyi István kastélyát. A család 1808-ban vásárolta meg Galánthai gróf Fekete János egykori birtokát, rajta egy XVIII. század végén emelt földszintes épülettel. A ma látható, U alakú, emeletes klasszicista kastélyt vélhetően több lépcsőben alakították ki: az 1820-as, -30-as években megkezdett munkát a következő évtizedben Ybl Miklós fejezte be. Az ő irányításával építették meg az akkoriban húszezer kötetnek helyet adó, kétszintes könyvtárat, melynek alsó és felső emeletét csigalépcső kötötte össze, és akkor készült el a reprezentatív termék sora is, ahol minden szobában különleges intarziás padlóburkolatot raktak le. A kastélyt mutató XIX. századi fényképfelvételeken persze nemcsak ezt, hanem a pompás berendezést is látni: a könyvtári szekrényeket, a remek bútorokat, a festményeket, akárcsak a gróf messze földön híres közetgyűjteményének tárlóit.

Mindebből mára alig maradt valami. Buda Attila, Károlyi István életrajzírója két oszlopot mutat az egyik földszinti teremben. Egy régi képről azonosíthatók ugyan, de a környezetük mára alaposan megváltozott. A padlót például fekete-fehér mettlachi fedi körülöttük. Tulajdonképpen csak az úgynevezett márványterem maradt közel olyan, mint régen. Itt látható a régi díszítőfestés, az intarziás parkettát is helyreállították valamikor a hatvanas években - éles a kontraszt az itteni elegancia és a kastély többi termék puritán megjelenése között.

A kastély, ahol a gróf az albérlő

Fóton a kastélyépület mögötti udvarból, egy üvegezett ajtón át lehet följutni a lakásokhoz. Ma már csak két család él a klasszicista műemlék falai között, így értelemszerűen odalent, a bejáratnál is két csengőt talál a látogató. Az egyikre az van írva, Povázsai. A másikra pedig, hogy Károlyi. Povázsai - tudom meg - a gyermekközpont testnevelő tanára. Károlyi a gróf.

N. Kósa Judit | Népszabadság | 2004. július 10. | nincs komment

---

A főtí Károlyi-kastély története persze akár sablonosnak is mondható. A második világháború vége felé a család elhagyta az épületet, amelybe aztán frontkórház költözött. Az elhagyatottság hónapjai alatt a berendezésnek lába kelt, a hozzáértők még ma is csak kutatják, mi került a család kincsei közül a hazai közgyűjteményekbe. A negyvenes évek végén aztán a határőrség foglalta el az épületet, hiszen a park ideális helyszínnek mutatkozott egy kiképzőbázis számára. Bár el is készültek egy körbekerített udvar szocreál tervei - meséli Ritoók Pál, a Magyar Építészeti Múzeum kutatója -, az építkezésre végül nem került sor. 1957 novemberében egy frissen megalakított gyermekotthon került Fótra.

Kezdetben minden odabent, a kastélyban volt: a tantermek, a húsz-harminc ágyas hálótermek, az étkező és a konyha. Később aztán megindult a "gyermekváros" kialakítása. A hatvanas-hetvenes években jobb-rosszabb modern épületekkel pötyögtették tele a kastélyparkot. Épült iskola, több lakóház, számos szolgálati lakás, orvosi rendelő, sőt még bolt és posta is. Maga a klasszicista műemlék egy idő után afféle étkezési kombináltá vált, a baloldali szárnyhoz hozzá is toldottak egy rendkívül csúnya kockaházat, óriási konyhával.

Fénykorában kilencszáz gyermek lakta Fótot, de már a nyolcvanas évek közepén megkezdődött a létszám csökkenése. A pontot az i-re az 1997-es gyermekvédelmi törvény tette föl: az előírásoknak megfelelően a főtí gyerekváros - akkor már Károlyi István Gyermekközpont - is nekifogott a lakásotthonok vásárlásának és a gyerekek odaköltöztetésének. Ma 150 fiatalnak viseli gondját az intézmény - mondja Czíkó Benjámin igazgató -, közülük 80 él a kastélyparkban. Rájuk, valamint az ingatlanra 180 dolgozó - azon belül 100 pedagógus - ügyel.

Maga a kastély ma már szinte üres. A márványteremben esküvőket és konferenciákat szoktak tartani, a földszinti teremsor helyiségeit időnként rendezvények számára adják ki. Az emeleten kialakítottak néhány vendégszobát. És persze ott van a Károlyi László és felesége által lakott épületrész: lassan tíz éve lesz, hogy az utolsó gróf fia, aki még gyerekként hagyta el Fótot, hazatért, és a Gyermekközponttól bérbé vette a baloldali szárnyépület emeletét. Itt, a nevelőotthon egykori szövőműhelyében teremtettek maguknak otthont, a moziterem előterében pedig létrehozták a főúri ősgalériák modern változatát, a család és a kastély történetét idéző kis házimúzeumot.

- Gyakran jönnek hozzánk látogatók, akik a kastélyra kíváncsiak. Furcsa dolog megmutatni nekik mindezt, hiszen én tudom, hogy itt az az igazán érdekes, ami már régen nincs itt - mondja Károlyi László, és egy csöppet megvonja a vállát. Bár abba már belenyugodott, hogy a magyar törvények nem teszik lehetővé a restitúciót, a kastélyról nem kíván lemondani. Azt szeretné elérni, hogy az általa létrehozott Főtí Károlyiak Alapítvány kapja meg kilencvenkilenc évre az épület és a hozzátartó parkrész kezelői jogát. Úgy véli, ha megvan a jogi keret, már lehet találni befektetőt a helyreállításához és a hasznosításához. A program szinte önmagát adja: egy 35-40 szobás kastélyszálló és egy kis múzeum teremné meg a tudományos és kulturális rendezvények bázisát. A parkban viszont le kellene bontani a beépítések nagy részét, hiszen csak így lehetne helyreállítani az egykori angolkert legalább egy töredékét. Károlyi László úgy véli: a kastély rekonstrukciója hat-hétmillió dollárba, a teljes program megvalósítása ennek a duplájába is belekerülne.

Irtóztató összeg, és egyelőre nem is nagyon látszik, hogyan lehetne eljutni odáig, hogy már csak a pénz megszerzése jelentsen gondot. Nem mintha a gyermekközpont vezetői olyan nagyon ragaszkodnának a kastélyhoz: úgy tűnik, szívük szerint szabadulnának tőle. Hiszen inkább viszi a pénzt, mint hozza, sőt ha helyreállítatnák például az erősen leromlott teraszt - amire a műemléki hatóság már kötelezte őket - tízmillió forintokat kellene áldozniuk. Arról viszont szó sincs, hogy a parkról is lemondanának. Czíkó Benjámin hosszan sorolja, mire miért van szükség. Néhány épületet a betelepült oktatási intézmények

A kastély, ahol a gróf az albérlő

Fóton a kastélyépület mögötti udvarból, egy üvegezett ajtón át lehet följutni a lakásokhoz. Ma már csak két család él a klasszicista műemlék falai között, így értelemszerűen odalent, a bejáratnál is két csengőt talál a látogató. Az egyikre az van írva, Povázsai. A másikra pedig, hogy Károlyi. Povázsai - tudom meg - a gyermekközpont testnevelő tanára. Károlyi a gróf.

N. Kósa Judit | Népszabadság | 2004. július 10. | nincs komment

használnak: van köztük önkormányzati, ökumenikus, református, művészeti és Waldorf-módszert követő is. A parkban elszórva több mint száz szolgálati lakás található, többségük élethosszig tartó jogosultsággal terhelten. Tíz hektárt a lovasterápiás szövetségnek adtak bérbe, a kastélyparkot pettyező modern épületek némelyikét is sikerült kiadni. Márpedig a bevétel úgy kell az intézménynek, mint egy falat kenyér. Mi több, ha megvalósul az igazgató terve, Fótot az egyéni nevelési módszerekre rászorulóknak speciális képzési központjává fogják fejleszteni. Ez azt jelentené, hogy a gyereklétszám akár 120-ra, 140-re is fölmehetne.

A tulajdonos államot képviselő Kincstári Vagyoni Igazgatóság főelőadója, Kiss Gábor viszont érezhető ingerültséggel említi, hogy a gyermekközpont felügyeleti szerve, az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium 740 millió forintot kérne azért, hogy lemondjon olyan területekről, amelyeket ma a fótiak nagyrészt bérbe adnak másoknak. A KVI természetesen készséggel visszavenné a kastély kezelői jogát, de a hozzátartozó terület - a mai, összesen 52 hektáros park mintegy nyolcvan százaléka - nélkül úgysem találna rá hasznosítót. A bevált séma szerint bármilyen célra keres is valaki kastélyt, először azt kérdezi: mekkora a park?

A kastély egyébként e pillanatban rajta van az állami tulajdonból ki nem adható ingatlanok listáján, és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal kastélyprogramja értelmében olyan jelentős épület, hogy az üzleti hasznosítás mellett a "minőségi országbemutatóban" való részvétele sem elképzelhetetlen. Elvégre nem pusztán jeles klasszicista emlékről van szó, hanem egy olyan szellemi központról is, amely a reformkor egyik kitüntetett helyszíne volt. Sem egyik, sem másik terv nem győzedelmeskedhet azonban addig, amíg az egészségügyi tárca nem mond le az ingatlan nagy részéről. Erre egyelőre nem sok esély van: a legkonkrétabb válasz, amit a minisztériumtól a kérdéseinkre kaptunk, úgy hangzott, hogy a fóti kastély ügye "tárgyalás alatt van, és az alternatívákat át kell tekinteni".

Nem lehet véletlen, hogy Novák Csaba, a gyermekközpont gazdasági igazgatója halvány mosollyal búcsúzik tőlünk. - Higgyék el, ha eljönnek ide három év múlva, ugyanerről fogunk majd beszélni. Nem nagyon történik itt majd semmi - mondja.